

SECTION: EDUCATIONAL SCIENCES.

SEKCJA: NAUKI O WYCHOWANIU.

How to cite: Voitenko, H., Zinchenko, V., & Bodnar, O. (2024). Approaches to the Study of Terminology in the Context of Transformation of Philological Education in Ukraine. *International Conference on Science, Innovations and Global Solutions*. (pp. 213-217). Futurity Research Publishing. <https://futuraity-publishing.com/international-conference-on-science-innovations-and-global-solutions-archive/>

Approaches to the Study of Terminology in the Context of Transformation of Philological Education in Ukraine

Войтенко Галина Миколаївна¹, Зінченко Вікторія Миколаївна², Боднар Олеся Михайлівна³

¹ викладач, методист, Комунальний заклад "Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради" циклова комісія української мови і літератури з методикою навчання, м. Умань, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-3788-6685>

² кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарних та загальноправових дисциплін, Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кривий Ріг, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-3080-4272>

³ кандидат філологічних наук, доцент, кафедра німецької філології, факультет іноземної філології, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7276-5921>

Accepted: July 8, 2024 | **Published:** July 21, 2024 | **Language:** Ukrainian

Abstract: The study considers and analyzes interdisciplinary approaches to the study of terminology in the context of the transformation of philological education in Ukraine. It is indicated that the terms and their description make it possible to systematize specialized information. It has been

proven that in the scientific and educational process the term cannot be studied in isolation from everyday language, but it should be considered in all its versatility and variability of application in the communicative aspect. It was concluded that terminological units are subject to transformations and variations, depending on the functionality of professional knowledge. With the help of general scientific methods, it is assumed that the implementation of an interdisciplinary approach will require significant efforts on the part of scientists to create an interdisciplinary textbook, as well as close cooperation of subject teachers in the development of special work programs, lesson scenarios, creative tasks, problem situations and projects.

Keywords: linguistic conceptualization, cognitive aspects of terminology, methodology of philological research, integration of disciplines, updating of curricula.

Вступ

Міждисциплінарні дослідження – відносно нова область, яка привернула велику увагу в академічному світі. Це тип дослідження, який включає співпрацю між різними академічними дисциплінами для вирішення складних проблем та розгляду усіх наявних точок зору. Така взаємодія є вагомою, оскільки сучасний світ зазнає трансформацій, постають нові виклики, котрі необхідно долати. Міждисциплінарні дослідження – це новий спосіб мислення, який з'явився у відповідь на комплексні питання, з якими стикається суспільство. Він передбачає співпрацю між дослідниками з різних дисциплін, такими як біологія, соціологія та інженерія, для розв'язання проблем, які не можуть бути вирішені лише однією дисципліною. Перевага цього підходу полягає в тому, що він дозволяє дослідникам залучати до роботи різні погляди та досвід, що призводить до вироблення інноваційних та ефективних рішень. Міждисциплінарні дослідження також важливі для просування наукових знань. Співпрацюючи в академічних дисциплінах, науковці мають нагоду поєднати свої знання та досвід для розробки нових теорій та моделей, які можуть допомогти пояснити складні явища. Цей тип співпраці є підґрунтям для проривів, що не завжди вдається здійснити завдяки традиційним дисциплінарним дослідженням.

Мета дослідження полягає у спробі аналізу міждисциплінарних підходів до вивчення термінології у контексті трансформації філологічної освіти України.

Проблематика реалізації міждисциплінарного підходу у контексті трансформації філологічної освіти України розглядалася в низці наукових публікацій. Так, науковці пропонують прогноз освітніх тенденцій розвитку філологічної освіти та науки України в епоху цифровізації Богуславська, Баранник та Ткач (2023), аналізують теоретико-методичні концепти трансформації сучасної філологічної освіти та науки України та перспективи філологічної освіти зокрема (Стрелок, Мітькіна, Варламова, 2023, Jalilbayli, 2022). Особливий інтерес викликають в наукових колах аспекти термінотворення та викладання технічної лексики (Karmazina, 2024). Адамова (2023) вивчає феномен текстотвірної компетентності фахівців з іноземної філології як предмет педагогічних досліджень. Фокусом наукового розгляду є емпіричний досвід впровадження моделі інноваційного навчання з формування текстотвірної компетентності у здобувачів вищої освіти спеціальності 035 Філологія. Главінська (2022) досліджує взаємодію перекладу і психолінгвістики. Дичка & Михайленко (2019) аналізують принципи навчання професійно орієнтованого англomовного писемного мовлення здобувачів освіти ІТ-спеціальностей тощо. Варто наголосити, що міждисциплінарні зв'язки забезпечують цілісність сучасного освітнього процесу та є ефективним засобом удосконалення способів й прийомів навчання філологічних наук. У різних дослідженнях розглядалися концептуальні положення міждисциплінарної парадигми, але науковці недостатньо проаналізували міждисциплінарні компоненти підручників з термінології.

Результати дослідження

В умовах зміни ціннісних орієнтирів, перегляду педагогічних концепцій та пов'язаного із цими процесами уточненням цільових установок викладача філологічних дисциплін і термінології зокрема, потрібно по-новому поглянути на зміст підручників з вивчення терміна та способи його засвоєння. Видається продуктивною тенденція до посилення міждисциплінарності тією мірою, яка дозволить говорити про міждисциплінарний підручник з вивчення терміна. Під останнім маємо на увазі навчальний посібник, який інтегрує елементи різних предметних областей у процесі вивчення термінології, і тим самим не тільки забезпечує вдосконалення мовних навичок та умінь, але також здобуття знань та поглиблення розуміння в інших галузях знання: історії, географії, культури, мистецтва тощо. Міждисциплінарна інтеграція на основі вивчення термінології вимагає узгоджених дій викладачів філологічних навчальних дисциплін і може стосуватися як змісту занять, так і позаурочної діяльності (Богуславська, Баранник, & Ткач, 2023).

Ключова роль у процесі формування професійних компетенцій зазвичай належить дисциплінам базової частини та групі обов'язкових дисциплін варіативної частини ОП. Основні дисципліни охоплюють широкий спектр питань сфери професійної діяльності. Кожна з дисциплін спирається на специфічний понятійний апарат, має власний теоретичний базис, методологію та акумулює методичний досвід постановки та розв'язання прикладних завдань предметної галузі. Вибір послідовності вивчення дисциплін, узгодження їхнього змісту та методик навчання з урахуванням специфіки освітньої організації та умов навчання дозволяють збалансувати складові ОП та створити організаційно-методичні передумови для її якісного освоєння. Зростання потреб педагогічної практики у підвищенні ефективності освітнього процесу, з одного боку, та нові можливості освітніх технологій, що використовують методи й засоби інформатизації освіти та останні досягнення в галузі штучного інтелекту, з іншого боку, стимулюють постановку інноваційних завдань міждисциплінарного проектування освітнього процесу у форматі компетентнісного підходу. Як свідчить педагогічна практика, рекомендації міждисциплінарного підходу найбільш потрібні у завданнях відбору змісту, методів та форм навчання за наукомісткими напрямками підготовки здобувачів освіти. У сукупності базові дисципліни ОП відображають суттєві аспекти деякого класу об'єктів професійної діяльності, які визначаються призначенням випускника університету. Предметні галузі базових навчальних дисциплін часто перетинаються явним чи неявним чином. Цей перетин відбувається, як правило, на різних етапах навчання та рівнях подання об'єкта. Раціональна інтеграція дисциплін в єдиному освітньому процесі за умови узгодження термінологічного апарату, дидактичних завдань та змісту потенційно здатна забезпечити стійкий синергетичний ефект, який виявляється у результаті збільшення якості освоєння (Стрелок, Мітькіна, Варламова, 2023).

Безсумнівно, що у межах лінгвістичної інженерії термінологія має значення як в описовому, так і в прикладному аспектах. З описового погляду збільшується кількість дефініцій термінів та їхніх комбінацій у різних спеціалізованих областях. Терміни, слова, висловлювання в процесі термінологічного планування можна умовно поділити на підгрупи. До першої віднесемо власне загальнолексичні терміни, тобто слова і вирази, які є загальноживаними. Друга група – це терміни, що застосовуються у конкретній галузі знання, спеціалізовані. І третя – внутрішні терміни, які діють не тільки і не стільки в предметній галузі, скільки в живій мові, це – мова людини в ужитку. Ці терміни використовуються та є зрозумілими для учасників певної сфери діяльності. Третя група термінів необхідна для того, щоб усі учасники діяльнісного процесу у спеціалізованій галузі знання могли розуміти одне одного. Успішність розвитку тієї чи іншої діяльності можлива за наявності зрозумілої, доступної, послідовної термінології. Термінологічна робота може полягати у

виробленні узгодженої та ясної термінології, правильного та грамотно збудованого термінологічного контенту. Різноманітність кількості термінів, збільшення великої їх кількості та комбінацій у різних галузях спеціалізованого знання пояснюють описовий характер термінологічної науки. Завдяки різноманіттю, яке притаманне термінологічному полю, доступними стають деякі структурні і комбінаторні константи, запропоновані специфікою різних галузей спеціалізованого знання (Karmazina, 2024).

Реалізація принципу міждисциплінарності здійснюється за такими напрямками:

- інтеграція змісту: у навчальних текстах та завданнях підручника з іноземної мови використовуються матеріали з різних галузей знань;
- удосконалення універсальних навчальних дій, які потрібні для засвоєння будь-якого знання: пропонуються завдання на формування вміння отримувати сенси з прочитаного тексту, здогадуватися про значення незрозумілих слів тощо;
- контекстуальне навчання: пропонуються вправи та комунікативні завдання, які вимагають застосування мовних навичок та умінь у різних контекстах, стосовно різного предметного змісту;
- інтеграція технологій: використовуються онлайн-ресурси та програми, які включають матеріали з різних предметних областей. Наприклад, існують програми та вебсайти, які пропонують інтерактивні завдання, що поєднують іноземну мову, історію, літературу, географію (Jalilbayli, 2022; Lesser, 2024).

Висновки

Таким чином, міждисциплінарні дослідження необхідні в сучасному складному світі. Це дозволяє дослідникам підходити до розв'язання проблем з різних сторін і точок зору, що призводить до інноваційних та ефективних рішень.

Незважаючи на безліч переваг міждисциплінарних досліджень, є також виклики, які необхідно вирішити. Серед основних – відсутність спілкування між дисциплінами. Дослідники з різних дисциплін можуть використовувати власні термінології та мати різноманітні способи підходу до проблем, що може призвести до непорозуміння. Нині викликає занепокоєння також складність у пошуку фінансування міждисциплінарних дослідницьких проєктів. Традиційні моделі фінансування не завжди прийнятні для цього типу досліджень, до того ж науковцям може знадобитися вивчення альтернативних джерел фінансування.

Терміни та їхній опис дозволяють систематизувати спеціалізовану інформацію за допомогою виявлення певних одиниць та структур для отримання знань. Термін неможливо досліджувати ізольовано від повсякденної мови, проте його слід розглядати у всій багатогранності та варіативності застосування в комунікативному аспекті. Терміни можуть і повинні досліджуватися у ситуаціях безпосередньої комунікації, беручи до уваги соціальні, лінгвістичні, комунікативні, когнітивні особливості споживачів. Термінологічні одиниці схильні до трансформацій та варіацій, залежно від функціоналу професійного знання.

Реалізація описаного вище міждисциплінарного підходу вимагатиме значних зусиль з боку вчених з огляду на створення міждисциплінарного підручника, а також тісної співпраці викладачів-предметників щодо розробки спеціальних робочих програм, сценаріїв уроків, творчих завдань, проблемних ситуацій та проєктів. Можливість використовувати знання, отримані з різних галузей, для вирішення комплексних завдань створює умови, за яких кожен здобувач загальної середньої або вищої освіти, незалежно від пріоритетної сфери інтересів і схильностей, набуде сенсу і мотивації освіти.

Література

Адамова, Г. В. (2023). Феномен текстотвірної компетентності фахівців з іноземної філології як предмет педагогічних досліджень. In *Іноземні мови в контексті сучасного розвитку природничих та гуманітарних наук: міждисциплінарний підхід: Збірник наукових праць ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (с. 6-8). Одеса.

Адамова, Г. В., Рожелюк, І. Я., & Таланова, Л. Г. (2023). Емпіричний досвід впровадження моделі інноваційного навчання з формування текстотвірної компетентності у здобувачів вищої освіти спеціальності 035 Філологія. *Вісник науки та освіти*, 8(14), 361–373. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-361-374](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-361-374)

Богуславська, Л. Г., Баранник, О. Ю., & Ткач, О. В. (2023). Прогноз освітніх тенденцій розвитку філологічної освіти та науки України в епоху цифровізації. *Академічні візії*, 16. Retrieved from <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/168/156>

Главінська, Е. С. (2022). Взаємодія перекладу і психолінгвістики. In *Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (т. 1, с. 228-229). Київ.

Дичка, Н. І., & Михайленко, А. В. (2019). Принципи навчання професійно орієнтованого англomовного писемного мовлення студентів ІТ-спеціальностей. *Молодий вчений*, 2(2), 465–468.

Стрелок, Н. В., Мітькіна, Є. М., & Варламова, А. О. (2023). Теоретико-методичні концепти трансформації сучасної філологічної освіти та науки України. *Академічні візії*, 17. <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/209/183>

Adamova, H. (2021). General characteristics of the levels of formation of the future translators' foreign language text-forming skills. *Project approach in the didactic process of universities – international dimension: International Scientific Journal*, 1(3), 6–12.

Jalilbayli, O. B. (2022). Forecasting the prospects for innovative changes in the development of future linguistic education for the XXI century: the choice of optimal strategies. *Futurity Education*, 36–43. <https://doi.org/10.57125/fed.2022.25.12.0.4>

Karmazina, K. B. (2024). Aspects of terminology and teaching technical vocabulary in learning French as a foreign language. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (208), 188–195. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-26>

Lesser, G. T. (2024). Das Prinzip Hoffnung. *TAZ*. Retrieved from <https://taz.de/Das-Prinzip-Hoffnung/!1298409/>